

Anonymiseret version

Oversættelse

C-440/23 – 1

Sag C-440/23

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

14. juli 2023

Forelæggende ret:

Prim'Awla tal-Qorti Ċivili (Malta)

Afgørelse af:

11. juli 2023

Sagsøger:

FB

Sagsøgte:

European Lotto and Betting Ltd

Deutsche Lotto und Sportwetten Limited

CIVIL COURT, FIRST HALL

COURTS OF JUSTICE, MALTA

[udelades]

Forelæggelseskendelse for [udelades] Den Europæiske Unions Domstol i henhold til artikel 267 [TEUF] [udelades] i sagen [udelades]:

[udelades]:

FB [udelades]

DA

mod

European Lotto and Betting Ltd

[udelades]

og

Deutsche Lotto und Sportwetten Limited

[udelades]

Sagens parter

Parterne i den foreliggende sag er FB (sagsøger) [udelades] og

European Lotto and Betting Ltd [udelades] samt Deutsche Lotto und Sportwetten Limited [udelades] (sagsøgte).

Grundlaget for anmodningen

- 1 Parternes tvist vedrører tilbagebetaling af tabte indsatser. Sagsøgeren har krævet erstatning for tab på grundlag af overdragne rettigheder, der er opstået ved spil på online-spilleautomater og ved deltagelse i (sekundære) lotterier.
- 2 Afholdelse af spil i Tyskland forudsætter i henhold til tysk ret ([udelades] GlüStV's [§] 4, stk. 1 og 4) en tilladelse. Der er forbud mod at afholde spil uden en tysk tilladelse. Følgende fremgik af reguleringen i den affattelse, der fandt anvendelse på det relevante tidspunkt:

»§ 4, stk. 1: Det er alene tilladt at afholde eller formidle offentligt tilgængelige hasardspil efter tilladelse fra den kompetente myndighed i den relevante delstat. Afholdelse og formidling uden denne tilladelse (ulovligt hasardspil) samt medvirken til betalinger i forbindelse med ulovligt hasardspil er forbudt.

Stk. 4: Det er forbudt at afholde og formidle offentligt tilgængelige hasardspil på internettet.

Stk. 5: Uanset stk. 4 kan delstaterne med henblik på at sikre en bedre opfyldelse af formålene i § 1 give tilladelse til egen foranstaltning og formidling af lotterier samt afholdelse og formidling af sportsvæddemål på internettet [...]«

- 3 [udelades] § 134 i den tyske Bürgerliches Gesetzbuch [BGB] (tysk civilretlig lovbog) bestemmer:

»En retshandel, der er i strid med et lovfæstet forbud, er ugyldig, medmindre andet følger af loven.«

4 [udelades] BGB's § 812 fastsætter:

»Den, der uden lovlig grund opnår noget gennem en andens ydelse eller på anden måde på en andens bekostning, er forpligtet til at udlevere dette til den anden.«

5 Sagsøgte udbyder online-spilleautomater og lotteriaktiviteter under en licens, der er udstedt af Maltese Gaming Authority (den maltesiske spilmyndighed (MGA)). Sagsøgte udbyder lotterier til kunder online på samme måde som de lotterier, der udbydes af statslige udbydere. Kunden kan spille på udfaldet af en nummertrækning. Sagsøgte foranstalter dog ikke selv trækninger, men giver kunder mulighed for at spille på udfaldet af andre lotteriudbyderes nummertrækninger. Denne ydelse er i Tyskland kendt som et »[udelades] sekundært lotteri [udelades]«. Spillere oplever således ikke forskel.

6 Sagsøgeren har gjort gældende, at sagsøgtes ydelser til overdrageren blev ydet »[udelades] ulovligt, [udelades]« da sagsøgte ikke tillige havde en tysk [udelades] tilladelse. Det er sagsøgerens opfattelse, at en tilsidesættelse af det tyske forbud mod at udbyde hasardspil uden [en] tysk tilladelse medfører aftalernes ugyldighed i henhold til [udelades] BGB's § 134. Sagsøgte er dermed forpligtet til at tilbagebetale samtlige tabte indsatser i overensstemmelse med [udelades] BGB's § 812 (grundet berigelse).

7 Sagsøgte er efter sin egen opfattelse [udelades] ikke omfattet af kravet om en tysk tilladelse til online-spilleautomater og (sekundære) lotterier i strid med sagsøgtes ret til fri bevægelighed for tjenesteydelser. Retten kan således ikke lade den manglende opfyldelse af det formelle krav »[udelades] om en tilladelse [udelades] komme [sagsøgte] til skade«. [udelades] Sagsøgtes ydelse var ikke »[udelades] ulovlig [udelades] i Tyskland«. Forbuddet mod at udbyde onlinespil og online (sekundære) lotterier uden en tysk tilladelse finder ikke anvendelse. Sagsøgte har gjort gældende, at overdrageren udøver retsmisbrug og handler i ond tro. Det er sagsøgtes opfattelse, at et sådant [udelades] krav [fra en spiller] om tilbagebetaling af tab over for en erhvervsdrivende, der har en maltesisk tilladelse, utvivlsomt er at anse som retsmisbrug og udtryk for ond tro fra spillerens [udelades] [side]. Sagsøgeren deler ikke denne opfattelse og har henvist til retspraksis ved samtlige tyske højere regionale domstole, der ikke [hidtil] har anvendt denne argumentation i nogen af [sagerne vedrørende] spilleres krav [udelades].

8 Tysk ret finder anvendelse på aftaleforholdet mellem parterne. Det er i henhold til [udelades] BGB's [udelades] § 812 [udelades] muligt at kræve tilbagelevering af det, som en anden part har opnået uden retsgrundlag herfor i kraft af en ydelseslevering eller på anden måde. Afholdelse af hasardspil er i henhold til tysk ret forbudt uden en tysk tilladelse. Ifølge tysk retspraksis er GlüStV's § 4, stk. 1 og 4, forbudslovgivning som omhandlet i BGB's § 134. De individuelle væddemålsaftalers ugyldighed medfører således en forpligtelse til [tilbage]betaling [udelades] af tabte indsatser.

- 9 Det er imidlertid tvivlsomt, om den frie udveksling af tjenesteydelser og forbuddet mod misbrug af rettigheder, der er anerkendt i Domstolens praksis, [er til hinder] for [udelades] et krav begrundet [i] [udelades] ugrundet berigelse under omstændigheder som i den foreliggende sag.
- 10 Der skal sondres mellem online («virtuelle») spilleautomater og online (sekundære) lotterier. I den relevante periode var området for virtuelle spilleautomater og lotteriområdet omfattet af forskellige reguleringer.

I. Om tab på online-spilleautomater

- 11 På området for online-spilleautomater og alle øvrige online-kasinospil (roulette, blackjack, online-poker osv.) var en tysk tilladelse påkrævet, men ikke tilgængelig. Private og statslige udbydere kunne dog praktisk talt efter forgodtbefindende opnå tilladelser på området for fysiske former for disse spil. Spilleautomater er allestedsnærværende i Tyskland, og det gælder både i spillehaller, restauranter og talrige [k]asinoer¹. Online-lotterier og online-sportsvæddemål har været tilladt siden 2012.
- 12 I slutningen af 2019 blev delstaterne på det udøvende niveau enige om at ændre den statslige aftale om hasardspil og ophæve det fuldstændige forbud mod alle former for online-kasinospil. Udkastet til en ændring af den statslige aftale blev meddelt EU-Kommissionen i maj 2020. Følgende fremgår af udkastets [udelades] [§] 4, stk. 4:

[udelades] *Tilladelse til offentligt tilgængelige hasardspil på internettet kan alene opnås til egen foranstaltning og formidling af lotterier, afholdelse, formidling og egen foranstaltning af sports- og hestevæddemål samt afholdelse og egen foranstaltning af online-kasinospil, virtuelle spilleautomater og online-poker.* [udelades]

- 13 Følgende forklaring indgik i meddelelsen til Kommissionen:

[udelades] *De tyske delstater har tilsluttet sig det vedhæftede udkast til statsaftalen om hasardspil af 2021 som supplerende regulering fra den 1. juli 2021. Forslaget indeholder en videreudvikling af spillereguleringens materielle indhold i Tyskland, hvorved de tidligere formål med statsaftalen om hasardspil (§ 1) er forblevet **uforandrede**, mens det samtidig skal være **muligt under strenge betingelser for private udbydere at udbyde visse øvrige online-spil – som tidligere var forbudt i Tyskland** – med henblik på at tilbyde spillere et lovligt, sikkert alternativ til de spil, der udbydes på det sorte marked. [...] Det statslige monopol på lotterier (§ 10) [...] vil i alt væsentligt blive bevaret.* [udelades]

¹ <https://www.spielbanken.com/deutschland/>

- 14 Den 8. september 2020 vedtog lederne for delstats- og senatskancellierne en resolution om hasardspil i overgangsperioden indtil den 1. juli 2021. Resolutionen vedrører tiltag over for udbydere af sådant hasardspil uden tilladelse, der var omfattet af et generelt forbud på det pågældende tidspunkt, men hvortil der ville kunne opnås tilladelse fra den 1. juli 2021. Følgende fremgår af resolutionen:

[udelades] Indtil den 30. juni 2021 koncentrerer indsatsen over for afholdelse af spil uden tilladelse om de udbydere, der må forventes tillige at ville omgå mulig fremtidig regulering. [...] Delstaterne griber ind over for disse udbydere af hasardspil uden tilladelse. [udelades]

- 15 På dette grundlag udgav de øverste tilsynsmyndigheder for hasardspil i delstaterne den 30. september 2020 de såkaldte Fælles retningslinjer for udbud af online-spilleautomater og online-poker uden (supplerende) tysk tilladelse. [udelades] Følgende fremgår af retningslinjerne:

[udelades] Som følge af retstilstanden, der forventes at blive ændret den 1. juli 2021, gribes der generelt ikke ind i henhold til spillelovgivningen over for udbud af virtuelle spil og online-poker, for hvilke der på nuværende tidspunkt ikke kan opnås tilladelse – dvs. egen foranstaltning og afholdelse – såfremt disse udbud opfylder følgende betingelser, som delstaterne har fundet teknisk gennemførlige. [udelades]

- 16 Herefter fulgte en opstilling af betingelserne. De tyske delstater har ikke efterfølgende retsforfulgt udbydere af online-spilleautomater på grund af manglende tysk tilladelse.
- 17 Sagsøgte har gjort gældende, at det tidligere fuldstændige forbud mod online-kasinospil ikke kunne begrundes med de formål, der fremgår af den statslige aftales § 1 (»[udelades] Formål [udelades]). Forbuddet kan ikke anses begrundet, idet delstaterne, dvs. de ansvarlige tilsynsmyndigheder for spillevirksomhed, ikke selv finder det fuldstændige forbud påkrævet. Delstaterne, som er ansvarlige for regulering af spillevirksomhed, har gennem meddelelsen til Kommissionen af udkastet til en ændring af den statslige aftale tydeligt vist, at formålene med den statslige aftale kan opnås gennem en lempeligere foranstaltning i form af en formel forudgående tilladelsesordning. Da formålene med den statslige aftale forblev uforandrede under ændringen fra et fuldstændigt forbud til et system med tilladelser, kan det udledes af ophøret af det fuldstændige forbud, at dette heller ikke kan have været afgørende for opfyldelsen af formålene med GlüStV, inden de ændrede regler trådte i kraft den 1. juli 2021.
- 18 Sagsøgte har tillige anført, at formålene med den statslige aftale set i lyset af de høje krav til en begrundelse, som Domstolen har opstillet, ikke kan anses for tilstrækkelige til at begrunde et fuldstændigt forbud mod online-kasinospil. Det skyldes, at formålet med den statslige aftale ikke er at fastsætte et fuldstændigt forbud mod kasinospil, men at lede befolkningens »spilletrang« over i ordnede og

overvågede baner. Hvis der derimod under tysk ret ikke forefindes nogen »[udelades] ordnede og overvågede [udelades] baner« at lede befolkningens efterspørgsel på online-kasinospil over i (den såkaldte »*spilletrang*« som omtalt i GlüStV's § 1), er et fuldstændigt forbud uomtvisteligt ikke hensigtsmæssigt for så vidt angår opfyldelsen af formålene med den statslige aftale.

- 19 Sagsøgte har med henvisning til formålene med den statslige aftale anført, at begrundelsen for det tidligere fuldstændige forbud mod online-spilleautomater tillige strider mod følgende udmeldinger fra de delstater, der var ansvarlige for reguleringen af spil af september 2020 (»[udelades] *Bekendtgørelse* [udelades]« og »[udelades] *Fælles retningslinjer* [udelades]«). Med disse udmeldinger havde delstaterne tillige erklæret, at fraværet af en tysk tilladelse efter deres opfattelse ikke kan berettige en restriktion af den frie udveksling af tjenesteydelser begrundet i tvingende almene hensyn.
- 20 Sagsøgte har tillige anført, at ugrundet berigelse ikke kan berettige en restriktion for den frie udveksling af tjenesteydelser med henblik på krav om tilbagebetaling af de tabte indsatser, da sagsøgeren og overdrageren (dvs. den oprindelige spiller) handler i strid med loven. Overdrageren [udelades] søgte og deltog i et forskriftsmæssigt hasardspil fra en udbyder, der havde tilladelse og var underlagt officielt tilsyn. Det maltesiske system beskytter spilleren mod bedrageriske handlinger. En supplerende tysk tilladelse ville ikke stille spilleren bedre. Udbyderen var navnlig betroet forvaltning af spillerens konto. I henhold til maltesisk ret har man tillige ret til øjeblikkelig udbetaling af tilgodehavender, og Maltas retssystem er velfungerende.
- 21 Sagsøgeren er enig med sagsøgte i, at der er behov for Domstolens afklaring af de forelagte spørgsmål med henblik på at sikre retssikkerheden og at opnå juridisk klarhed for så vidt angår udbyderens forretningsmodel.
- 22 Sagsøgeren har dog tillige henvist til tysk retspraksis. I mange retssager om spillevirksomhed har stort set samtlige tyske retter vurderet, at en fuldstændig udelukkelse fra opnåelse af en tysk tilladelse til online-spilleautomater er en berettiget indskrænkning af den frie udveksling af tjenesteydelser for udbydere, der allerede har opnået tilladelse og er under opsyn af myndigheder i den medlemsstat, hvori udbyderne er hjemmehørende.
- 23 Det er den forelæggende rets opfattelse, at sagsøgtes argumentation ikke uden videre kan afvises. Under de foreliggende omstændigheder er den korrekte fortolkning af EU-retten dog ikke så åbenbar, at retten kan træffe afgørelse alene på grundlag af tidligere praksis fra Domstolen.

II. Relevante forhold vedrørende den del af kravet, der vedrører online-lotterier:

- 24 I det relevante tidsrum kunne lotterier udbydes på grundlag af en tilladelse til at afholde online-lotteri (GlüStV's § 4, stk. 5). Sagsøgte havde dog som privat udbyder ikke mulighed for at opnå en sådan tilladelse til at afholde online-

lotterier. Ifølge tysk ret kunne alene statskontrollerede udbydere opnå en tilladelse til at foranstalte lotterier (GlüStV's § 10, stk. 2 og § 6).

- 25 Ved de tyske retter har der i mange år været intense tvister mellem statslige myndigheder og private konkurrenter som følge af, at private leverandører ikke kan opnå tilladelse til afholdelse af lotterier. Mens de private udbydere af lotterier gør gældende, at det statslige monopol på afholdelse af lotterier ikke kan anses for begrundet i afgørende hensyn i form af formålene med den statslige aftale, påpeger de statslige leverandører, at det statslige monopol på lotterier skal bevares af hensyn til beskyttelsen af spillere.
- 26 Forvaltningsdomstolen i München konstaterede dog i en afgørelse af 2017, at det statslige monopol på lotterispil i henhold til GlüStV's § 10, stk. 2 og 6, åbenbart indskrænker den frie udveksling af tjenesteydelser og ikke kan begrundes med tvingende almene hensyn ².
- 27 Der findes tillige en offentligt tilgængelig ekspertrapport, hvori der sættes spørgsmålstegn ved begrundelsen for det lotterimonopol på tilladelser til online-kasinospil, som delstaterne meddelte i foråret 2020 ³. Expertrapporten var bestilt af myndighederne. I ekspertrapporten gives udtryk for tvivl om, hvorvidt argumenterne om bedrageri og manipulation i givet fald fortsat kan begrunde et statsligt monopol på lotterier.
- 28 [udelades]
- 29 Det er den [udelades] [forelæggende rets] vurdering, at samtlige tyske retter siden 2017 i sager vedrørende lovligheden af sekundære lotterier udbudt af sagsøgte eller andre udbydere har ladet det være ubesvaret, om den statslige eneret (monopolet på lotteri) er berettiget. Samtlige retter har siden 2017 lagt vægt på, at sagsøgte ikke afholder lotterier som defineret i den statslige aftale, men udbyder væddemål på udfaldet af andre lotterier. Det er aldrig blevet fastslået, at der er opnået tilladelse til disse væddemål, og at disse er underlagt tilsyn i en anden medlemsstat. Tyske retter har vurderet, at det er muligt på grundlag af formålene med den statslige aftale at udelukke væddemål på udfaldet af statslige lotterier fra muligheden for at opnå en tilladelse.
- 30 Et eksempel på denne argumentation ses i resumeet fra en dom af 2019 [udelades] fra [Oberlandesgericht Koblenz] (den regionale ret i første instans i Koblenz) ⁴.

[udelades] (108) *De sekundære lotterier, der forvaltes af den første sagsøgte, udgør heller ikke et lotteri som omhandlet i GlüStV's § 3,*

² <https://www.isa-guide.de/isa-law/articles/170610.html>

³ https://cdn.businessinsider.de/wp-content/uploads/2020/01/191107_Kurzgutachten-Ruttig.pdf

⁴ <https://landesrecht.rlp.de/bsrp/document/JURE190009319>

stk. 3, men et væddemål som omhandlet i GlüStV's [stk. 1], tredje punktum]. Det hasardspil, der udbydes af sagsøgte, er således ikke omfattet af monopollet på lotterier i henhold til GlüStV's § 10, stk. 6, hvorfor der ikke i den foreliggende sag er behov for at vurdere spørgsmålet om, hvorvidt denne bestemmelse strider mod EU-retten.

[...] Der er ikke grundlag for at forelægge sagen for Den Europæiske Unions Domstol i henhold til artikel 267 TEUF. Det skyldes, at spørgsmålet, som sagsøgeren har fremsat, er irrelevant for afgørelsen. I den foreliggende sag er internetforbuddet i henhold til GlüStV's § 4, stk. 4, afgørende. Monopolet på lotteri, der er fastsat i statsaftalen om hasardspil, er derimod ikke relevant. Det sekundære lotteri, der udbydes af den første sagsøgte, påvirkes ikke af monopollet på lotteri, der er foreskrevet i statsaftalen om hasardspil. Som tidligere oplyst er et sekundært lotteri ikke at anse for et lotteri, men et væddemål. Staten har ikke monopol på denne form for hasardspil, der foranstalles på internettet. [...] [udelades].

- 31 I en sag anlagt af sagsøgte ved [Oberverwaltungsgericht des Saarlandes] (appeldomstolen i forvaltningsretlige sager i delstaten Saarland)⁵ lod retten også spørgsmålet om, hvorvidt det statslige monopol på lotterier er berettiget i henhold til EU-retten, være ubesvaret, og konstaterede i afgørelsens indledning:

[udelades] Væddemål på udfaldet af lotterier – såkaldte sekundære lotterier – er ikke omfattet af begrebet lotteri som anvendt i GlüStV's § 3, stk. 3, første punktum [udelades].

- 32 Herefter undersøgte appeldomstolen i forvaltningsretlige sager i delstaten Saarland alene, om udelukkelsen af private udbydere fra at opnå en tilladelse til at foranstalte (sekundære) online-lotterier er berettiget i henhold til GlüStV's § 4, stk. 4. Den nævnte appeldomstol bekræftede dette med følgende bemærkninger:

»[udelades] Forbuddet i GlüStV's § 4, stk. 4, er ikke rettet mod sekundære lotterier som sådan, men afholdelse og formidling af enhver form for hasardspil via internettet. Den omstændighed, at forbuddet blev lempet under strenge betingelser i en forsøgsperiode i kraft af reguleringens § 5 for så vidt angår sportsvæddemål, medfører ikke – som anført med overbevisning af forbundsforvaltningsdomstolen – manglende sammenhæng på hele spillemarkedet, allerede fordi der er tale om en forsøgsperiode. Det er dog korrekt, at den konkrete risiko ved lotterier efter den almindelige opfattelse anses for at være lavere end risikoen ved f.eks. spilleautomater og hestevæddeløb, som det principielt efter gældende regler er muligt at opnå tilladelse til, selv om det med hensyn til hestevæddeløb skal tilføjes, at det endog er

⁵ <https://recht.saarland.de/bssl/document/MWRE190001485>

muligt i henhold til GlüStV's § 27, stk. 2, andet punktum, at opnå tilladelse til foranstaltning og formidling på internettet. Sagsøgeren har dog ikke i sin vurdering heraf inddraget baggrunden for den nye regulering af GlüStV's § 4, stk. 5. [...]. [udelades]«

- 33 Den forelæggende ret er i tvivl om, hvorvidt denne fortolkning af EU-retten og denne retspraksis kan danne grundlag for en restriktion af den frie udveksling af tjenesteydelser. Det er vanskeligt at se begrundelsen for, at der ved udbud af tjenesteydelser, der fremstår identisk for forbrugeren, skal sondres mellem et væddemål placeret hos en statslig udbyder om udfaldet af et lotteri, der er organiseret af staten, og et væddemål placeret hos en privat udbyder, der er underlagt regulering i en anden medlemsstat, om udfaldet af samme statslige lotteri.
- 34 Det sekundære lotteri i Malta, for hvilket der er opnået tilladelse, er omfattet af samme regelgrundlag som væddemål, og det er således omfattet af væsentligt strengere regulering end de tilgrundliggende lotterier i Tyskland, der i den statslige aftale om hasardspil anses som mindre risikable spilleaktiviteter.
- 35 Det er under alle omstændigheder tvivlsomt, om sontringen kan berettige den omstændighed, at det med henvisning til formålene med den statslige aftale som omtalt i GlüStV's § 1 ikke er muligt at opnå tilladelse til private (sekundære) lotterier. Hvis forbrugernes opfattelse er afgørende i henhold til EU-retten, forekommer det vanskeligt at forene den frie udveksling af tjenesteydelser med en forskellig behandling af den samme ydelse. Det gælder ikke mindst, fordi delstaterne, der er ansvarlige for regulering af spil, er af den opfattelse, at online-kasinospil, der formentlig er mere vanedannende, ikke længere skal være omfattet af et fuldstændigt forbud med henblik på opfyldelsen af formålene med den statslige aftale.
- 36 [udelades]
- 37 [udelades]

De forelagte spørgsmål

- 1) *Skal [artikel] 56 TEUF fortolkes således, at en indskrænkning af den frie udveksling af tjenesteydelser i form af et generelt forbud mod online-spilleautomater i forbrugernes medlemsstat (bestemmelsesmedlemsstaten) for erhvervsdrivende, der udbyder online-kasinospil efter tilladelse og under tilsyn i deres oprindelsesmedlemsstat (Malta), ikke kan begrundes med tvingende almene hensyn,*
 - *hvis bestemmelsesmedlemsstaten samtidig tillader tilsvarende allestedsnærværende fysiske spilleaktiviteter på licenserede spilleautomater i private erhvervsdrivendes spillehaller og restauranter, mere omfattende spilleaktivitet på fysiske kasinoer,*

licenseret national lotterivirksomhed gennem statslotterier for den almindelige befolkning i mere end 20 000 butikker, og

- *tillader licenseret online-spillevirksomhed for private udbydere af sports- og hestevæddemål og for private udbydere af online-lotterier, der sælger produkterne fra de statsejede lotterier og andre licenserede lotterier,*

når den samme medlemsstat – i modsætning til [udelades] [Domstolens] dom i Deutsche Parkinson (C-148/15, præmis 35), Markus Stoß (C-316/07) og Lindman (C-42/02) – åbenbart ikke har frembragt videnskabeligt belæg for, at disse spil frembyder specifikke farer, som i væsentlig grad bidrager til at sikre de mål, der forfølges med reguleringen heraf, navnlig at modvirke spilleproblemer, og

at forbuddet mod online-spilleautomater i lyset af denne risiko – i modsætning til alt det spilleudbud, der er tilladt for så vidt angår online-spilleautomater og fysiske spilleautomater – kan anses for rimelige, nødvendige og forholdsmæssige med henblik på at opfylde reguleringens formål?

- 2) *Skal artikel 56 TEUF fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for fastsættelse af et fuldstændigt forbud mod online-kasinospil i henhold til § 4, stk. 1 og 4, i Glücksspielstaatsvertrag (interstatslig aftale om hasardspil, herefter »GlüStV«), hvis formålet med den tyske statslige aftale om hasardspil i henhold til dennes § 1 ikke er et fuldstændigt forbud mod hasardspil, men [udelades] »at lede befolkningens naturlige spilletrang over i ordnede og overvågede baner og at modvirke udviklingen og udbredelsen af uautoriseret hasardspil på det sorte marked«, når spillere samtidig i væsentlig grad efterspørger online-spilleautomater?*

- 3) *Skal artikel 56 TEUF fortolkes således, at et fuldstændigt forbud mod online kasinoudbud ikke finder anvendelse, hvis*

- *regeringerne i samtlige delstater i denne medlemsstat allerede er blevet enige om, at risikoen ved sådanne udbud af onlinespil kan modvirkes mere effektivt gennem en ordning med forudgående officiel tilladelse end et fuldstændigt forbud, og*

- *de har forfattet og opnået enighed om de fremtidige lovgivningsmæssige rammer i form af en tilsvarende statslig aftale, hvorved det tidligere fuldstændige forbud erstattes med en ordning med forudgående officiel tilladelse,*

- og i afventning af denne fremtidige regulering har besluttet at acceptere tilsvarende udbud af hasardspil uden en tysk tilladelse under forudsætning af opfyldelsen af visse betingelser, indtil der udstedes tyske tilladelser,

selv om det i henhold til [udelades] Winner Wetten [(C-409/06)] ikke er muligt at suspendere EU-retten midlertidigt?

- 4) *Skal artikel 56 TEUF fortolkes således, at en (bestemmelses)medlemsstat ikke kan begrunde national lovgivning med tvingende almene hensyn,*
 - *hvis denne lovgivning fastsætter forbud mod, at forbrugere indgår grænseoverskridende licenserede væddemål i en anden (oprindelses)medlemsstat på lotterier, for hvilke der er opnået tilladelse i bestemmelsesmedlemsstaten, hvor lotterierne er autoriserede og regulerede, og*
 - *hvis der er opnået tilladelse til lotterierne i bestemmelsesmedlemsstaten, og reguleringen har til formål at beskytte spillere og mindreårige, og*
 - *hvis reguleringen af de tilladte væddemål på lotterier i oprindelsesmedlemsstaten tillige har til formål at beskytte spillere og mindreårige og yder samme grad af beskyttelse som reguleringen af lotterier i bestemmelsesmedlemsstaten?*
- 5) *Skal artikel 56 TEUF fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for krav om tilbagebetaling af tabte indsatser ved deltagelse i (sekundære) lotterier på grundlag af transaktionernes påståede ugyldighed på grund af manglende tilladelse i forbrugerens medlemsstat, hvis*
 - *en sådan tilladelse for private (sekundære) lotterier er udelukket i medfør af lov, og*
 - *hvis de nationale retter har begrundet denne udelukkelse med den påståede forskel mellem et væddemål foretaget hos en statslig leverandør på udfaldet af et lotteri, der er foranstaltet af staten, og et væddemål hos en privat udbyder på udfaldet af et statsligt lotteri?*
- 6) *Skal artikel 56 TEUF fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for krav om tilbagebetaling af tabte indsatser ved deltagelse i (sekundære) lotterier på grundlag af transaktionernes påståede ugyldighed på grund af manglende tilladelse i forbrugerens medlemsstat, hvis*

- *det i medfør af lov er udelukket at give en sådan tilladelse til private (sekundære) lotterier, og*
 - *hvis de nationale retter har begrundet denne udelukkelse til fordel for udbydere af statslige lotterier med den påståede forskel mellem et væddemål foretaget hos en statslig leverandør på udfaldet af et lotteri, der er foranstaltet af staten, og et væddemål hos en privat udbyder på udfaldet af det samme statslige lotteri?*
- 7) *Skal artikel 56 TEUF og forbuddet mod retsmisbrug (jf. [udelades] Niels Kratzer [C-423/15]) fortolkes således, at de er til hinder for krav om tilbagebetaling af tabte indsatser som følge af manglende tysk tilladelse og ugrundet berigelse, når udbyderen har opnået tilladelse og er under tilsyn af myndighederne i en anden medlemsstat, og spillerens krav på aktiver og krav på betaling er sikret i medfør af reguleringen i den medlemsstat, hvori udbyderen er etableret?*

[udelades]